

Визначення алгоритму причиново-наслідкового зв'язку між несправностями транспортного засобу та виникненням дорожньо-транспортної пригоди

Артем Кошкаров,

ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2906-0325>, e-mail: koshkarov@hniise.gov.ua

Розглянуто проблемні питання, які стосуються причиново-наслідкового зв'язку між несправностями транспортного засобу та виникненням дорожньо-транспортної пригоди. Визначено алгоритм для подальшого розслідування дорожньо-транспортної пригоди після визначення технічної несправності транспортного засобу.

Ключові слова: причиново-наслідковий зв'язок; транспортний засіб; технічний стан; експлуатація; дорожньо-транспортна пригода; алгоритм розслідування. Artem Koshkarov

Determination of the cause-effect relationship algorithm between vehicle malfunctions and traffic accident occurrence

Artem Koshkarov

Issues related to the cause-and-effect relationship between vehicle malfunctions and traffic accident occurrence are considered. An algorithm for further investigation of a traffic accident after establishing vehicle technical malfunction is defined.

Keywords: cause-and-effect relationship; vehicle; technical condition; operation; traffic accident; algorithm of investigation.

Нерідко причинами дорожньо-транспортної пригоди (далі — ДТП) є різні несправності транспортних засобів (далі — ТЗ), тому дослідження технічного стану ТЗ на місці пригоди є важливою умовою швидкого й якісного її розслідування [1]. Основна роль експерта-автотехніка у розслідуванні ДТП, що виникли внаслідок технічних несправностей ТЗ, полягає в тому, щоб використовуючи спеціальні знання, сприяти слідчому у провадженні відповідних слідчих дій [2].

Правила дорожнього руху докладно описують несправності, наявність яких запобігає можливості експлуатувати транспортний засіб [3]. Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх ТЗ автомобільного транспорту визначає періодичність їх технічного обслуговування [4]. Встановлення відповідності технічного стану ТЗ — учасників ДТП вимогам Правил дорожнього руху та Положення про технічне обслуговування є важливим заходом щодо попередження ДТП.

Діагностуючи ТЗ, експерт виокремлює елементи та вузли, що можуть призвести до приведення систем ТЗ у неробочий стан, та описує їх стан у разі відмови. Знаючи ознаки відмови цих елементів, він може скласти програму проведення перевірок, тобто діагностичний тест і виявити такі елементи. При цьому експерт не обмежується констатацією факту несправності системи. Йому необхідно знати причину та час виникнення технічної несправності, можливість її виявлення до

моменту настання ДТП, причинний зв'язок між виявленою несправністю та ДТП у тому стані системи, в якому вона перебувала на момент події.

Час виникнення поломок, викликаних прихованими дефектами деталей (технологічного характеру чи їх зношування), переважно збігається з часом події. Якщо ж несправність була наслідком природного зношування деталей, то часом її виникнення слід вважати момент, коли деталь за своїми розмірами та станом перестала відповідати технічним умовам. Цей висновок правильний тоді, коли встановлено, що несправність вперше виявилася у момент ДТП, адже саме тоді на прояв несправності могли впливати умови експлуатації автомобіля та прийоми керування.

Отже, час виникнення несправностей, спричинених природним зношуванням, а також обумовлених неякісним обслуговуванням і ремонтом автомобіля, слід розглядати з урахуванням часу виникнення несправностей та умов, за яких з'явилася можливість їхнього прояву [5].

Такий аналіз дає змогу експерту-автотехніку правильно відповісти на питання про те, чи була у водія можливість вчасно виявити несправність на стадії її виникнення та розвитку і не допустити її прояву, а також чи мав водій технічну можливість виявити несправність до моменту настання ДТП (за наявності специфічних ознак: шуму, вібрації, стуку, ослабленого кріплення, зносу та ін.), або визначити раптовість її утворення.

З'ясувавши причину та час виникнення несправності, можна визначити, чи була несправність причиною чи наслідком події [6].

Якщо потрібно визначити причинний зв'язок між несправністю та фактом події безвідносно до дій водія, достатньо визначити можливість запобігання пригоді в умовах справного стану ТЗ. Позитивна відповідь на це питання свідчить про наявність причинного зв'язку між несправністю та подією.

Визначимо алгоритм причинно-наслідкового зв'язку між несправностями ТЗ та виникненням ДТП з урахуванням технічної можливості дій водія уникнути її [7].

На підставі алгоритму причинно-наслідкового зв'язку між несправностями ТЗ та виникненням ДТП із урахуванням технічної можливості дій водія уникнути ДТП, можна дійти до висновку, що час виникнення несправності ТЗ в умовах ДТП та технічна можливість її уникнути діями водія ТЗ безпосередньо залежать одна від одної.

Тому для визначення причинної залежності між несправністю та фактом події необхідно знати, чи неминучо буда подія за наявності цієї несправності, чи була можливість запобігти її діями водія (наприклад, гальмуванням, маневром,

перемиканням на нижчу передачу та ін.). Слід також визначити, чи є несправність єдиною причиною події, чи на її виникнення впливали інші чинники (неправильні дії водія, незадовільний стан дороги) і чи можна було запобігти пригоді за відсутності несправності.

Перелік джерел посилання

1. Галаса П. В., Кисельов В. Б., Куйбіда А. С. та ін. Експертний аналіз дорожньо-транспортних пригод : посіб. для спеціалістів та водіїв-аматорів / під заг. ред. П. В. Галаси. Київ, 1995. 190 с.
2. Шевцов С. О., Дубонос К. В. Розслідування обставин дорожньо-транспортних пригод. Харків, 2003. 191 с.
3. Про Правила дорожнього руху : затв. Постановою КМУ від 10.10.2001 р. № 1306 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.03.2023).
4. Про затвердження Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту : наказ Мінтранспорту України від 30.03.1998 р. № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0268-98#Text> (дата звернення: 01.03.2023).
5. Жилинский Г. В., Разумов А. Б. Судебная автотехническая экспертиза. Ч. III. Вып. 1. Основы судебно-экспертного исследования технического состояния транспортных средств. Киев, 1987.
6. Романов Н. С. Вопросы исследования причинной связи судебной автотехнической экспертизой. Киев, 1973. 60 с.
7. Бордюгов Л. Г. Решение вопроса о причинной связи в судебной экспертизе. *Криміналістика і судовна експертиза*. 2014. Вып. 59. С. 55—63.